

KUUSAMO 7 Vänrikinniemi

Rautakautisen löytöpaikan koekaivaus

Simo Vanhatalo 1993

KAIVAUSKERTOMUS

Kohteen nimi: Kuusamo 7 (kirkonkylä) Vänrikinniemi
Muinaisjäännöstyyppi: rautakautinen löytöpaikka
Inventointinumerot: 7 (Aarni Erä-Esko 1975)

Lääni: Oulun lääni
Kaupunki: Kuusamo
Kylä: Kuusamon kirkonkylä
Paikan nimi: Vänrikinniemi

Tila, rek.no: Vänrikkilä, 161:29 (itäosa)
Maanomistaja: Toivo Virtaranta
Osoite: Toivontie, 93600 Kuusamo

Tila, rek.no: Vänrikkilä, 161:29 (länsiosa)
Maanomistaja: Lyyli Kemppainen
Osoite: Vänrikintie 18 A, 93600 Kuusamo

Tila, rek.no: Takaranta, 161:30
Maanomistaja: Toivo Lauri Kemppainen
Osoite: Toivontie, 93600 Kuusamo

Tila, rek.no: Vänrikinniemi, 163:3
Maanomistaja: Sauli Laaksonen (eläinlääkäri)
Osoite: Vänrikintie 20, 93600 Kuusamo

Peruskartat: Peruskartta 4524 01 KUUSAMO
Peruskartta 4524 02 SAAPUNKI

Koordinaatit: koekaivausalue: (A. Erä-Eskon inv.)
x = 7319 88 -73 20 10 (x = 7319 88 ?)
y = 463 55 - 75 (y = 463 58 ?)
z = 254 - 257 (z = n. 255 ?)

Rahoittaja: Museovirasto, koekaivausryhmä.
Tutkimusaika: 7. - 18.6.1993.
Tutkimustapa: Koekaivaus; tasokaivaus.
Tutkimusala / kaivausala: 25 000 m²/ 60 m².

Kaivauksenjohtaja: Simo Vanhatalo, fil. yo.
Piirtäjä: Vesa Laulumaa, FK.
Kaivajien lukumäärä: 4 kunnan palkkaamaa nuorta,
tutkimusavustajana Lauri Miettinen.

Kaivauslöydöt v.1993: KM 27898. Diar. 10.9.1993. Liuskeenkappale.

Valokuvat:	f. 99726 - 40, kuvat 1 - 15, s. 10 - 14, luettelo s. 4.
Diat:	d. 31657 - 63, luettelo s. 5.
Kartat:	Yleiskartta 1:1000 A3, s. 8. Pinta- ja pohjavaaituskartta 1:1000 A3, s. 9.
Karttaotteet:	Peruskartta 4524 01 KUUSAMO, p. 1984, s. 6. Peruskartta 4524 02 SAAPUNKI, p. 1984, s. 7.
Tutkimukset:	Tarkastus: J. Lukkarinen v. 1917. Inventointi: Aarni Erä-Esko v. 1975; kohde 7. s. 35.
Aikaisemmat löydöt:	KM 2899:8 pronssiketjua. (v. 1893). KM 5409:2 rautakirves (v. 1909). Kajaanin seminaarin kokoelmat: tuura?
Tutkimusperuste:	Omakotitalojen rakentaminen.

Kohteen kuvaus:

Vänrikinniemen kaivauskohde sijaitsi, noin 900 m pohjoiskoilliseen Kuusamon kirkosta, Kuusamonjärven pohjoisrannan peltotasanteella. Niemenkärjen rantatörmä oli paikoin jyrkkä ja sekalaisen rantakasvillisuuden vallassa.

A. Erä-Eskon inventoinnin mukaan rautakautinen löytöpaikka olisi niemen kärjen lounaisreunassa, mutta asukkaiden mukaan löytöpaikka ja Vänrikinniemen tila sijaitsee eläinlääkäri Laaksosen tontilla.

Takarannantien itäpuolella, entisen sahan alueen itärajalta kasvaa suuria kuusia. Moni-ikäinen pientaloasutus oli sijoittunut niemen peltotasanteen reunoille kehämäisesti.

Rautakautisen löytöpaikan eli Vänrikinniementilan puutarhan maaperä oli peltomultaa ja alempana rannassa se muuttui saviseksi.

Tutkimusmenetelmät:

Kaupungin kaavakartan pohjalta, rakennussuunnitelmien mukaisesti laadittiin koejalinjat. Peltotasanteelle kaivettiin lapioilla 1 x 1 m:n koekuopat 10 metrin välein 6 eri linjaan.

Eläinlääkäri Laaksosen tontille (rautakautiselle löytöpaikalle) vedettiin kolme koejalinjaa. Alueella käytettiin metallinpaljastinta, mutta sen käyttö oli hankalaa. Laitte ilmaisi kaikki paikalle joutuneet rakennusjätteet.

Koko alue kartoitettiin kaavakarttapohjaan mittakaavaan 1:1000.

Tutkimustulokset:

Aikaisempien löytöpaikkojen tiedot ovat ristiriitaisia ja puutteellisia. Paikallisten asukkaiden kuvausten mukaan vanhat löytöpaikat sijaitsivat siis Laakson tontilla (163:3) eli Vänrikinniemen tilalla, eikä niemen länsireunassa. Tontin rakennus on A. Erä-Eskon inventointikertomuksessa mainittu Metsähallinnon Kuusamon hoitoalueen metsänhoitajan virka-asunto. Vänrikinniemen (163:3) tilan koekuopista tuli paljon resenttiä romua. Viime sodan aikana lähes koko Kuusamon kylä poltettiin ja ilmeisesti tältä ajalta ovat peräisin koekuoppien rakennusjätteet. Puutarhan maatyöt olivat myös sotkeneet maakeroksia. Ainoa muinaisesineeksi luokiteltava löytö oli harmaa liuskeenkappale, joka tuli rantatörmän kohdalta (ks. yleiskartta), noin 60 m itäkaakkoon asuinrakennuksesta ja 255 m mpy korkeudelta (Kuusamojärven pinta on noin 253 m) savihiesumaasta.

Takarannan tilan tasainen peltoalue osoittautui löydöttömäksi. Ainoastaan yhdessä koekuopassa "dia" (ks. yleiskartta ja dia 31660) oli näkyvissä muinaisten rantavaiheiden värikkäitä kerrostumia. Koeojat peitettiin heti tutkimisen jälkeen.

Vänrikinniemen länsiosaan, nykyisen Osuuspankin eli entisen sahan tontille (Takarannantien eteläosaan) tehtiin muutamia koekuoppia, mutta nekin olivat löydöttömiä.

Yhteenveto

Aikaisemmat löydöt antavat kuitenkin olettaa, että paikalla on oleskeltu esihistoriallisella ajalla, mutta sitä ei voitu osoittaa koekaivauksissa.

Museovirasto on ilmoittanut Kuusamon kaupungille, että suunnitellut rakennushankkeet voidaan toteuttaa.

Helsingissä 5.3. 1995

Simo Vanhatalo

Valokuvaluettelo:

kuvan / negatiivin numero:	aihe:	kuvaaja: S. Vanhatalo
k.1 / f.99726	Tutkimusalue, kuvattu etelästä.	
k.2 / f.99727	Tutkimusalue, kuvattu etelästä.	
k.3 / f.99728	Suunniteltu rakennuksen paikka, kuvattu eteläkaakosta.	
k.4 / f.99729	Rantatörmä, kuvattu idästä.	
k.5 / f.99730	Rantatörmä ja taustalla Virtarannan talo, kuvattu länsiluoteesta.	
k.6 / f.99731	Tutkimusalue ja taustalla A. Virranniemen talo, kuvattu lännestä.	
k.7 / f.99732	Tutkimusalue, kuvattu lounaasta.	
k.8 / f.99733	Osuuspankin tontti (ent. sahan alue), kuvattu idästä.	
k.9 / f.99734	Läntisimmän koeojalinjan pohjoisosaa, kuvattu etelälounaasta.	
k.10 / f.99735	Tutkimusalueen eteläosaa ja taustalla Virtarannan talo, kuvattu luoteesta.	
k.11 / f.99736	Koeojalinja peitettynä, kuvattu pohjoisesta.	
k.12 / f.99737	Eläinlääkäri Laaksosen tontti (rautak. löytöpaikka?), kuvattu lännestä.	
k.13 / f.99738	Eläinlääkäri Laaksosen tontti (rautak. löytöpaikka?), kuvattu lännestä.	
k.14 / f.99739	Eläinlääkäri Laaksosen tontin puutarhaa (rautak. löytöpaikka?), kuvattu lännestä.	
k.15 / f.99740	Sama.	

Dialuettelo: aihe:

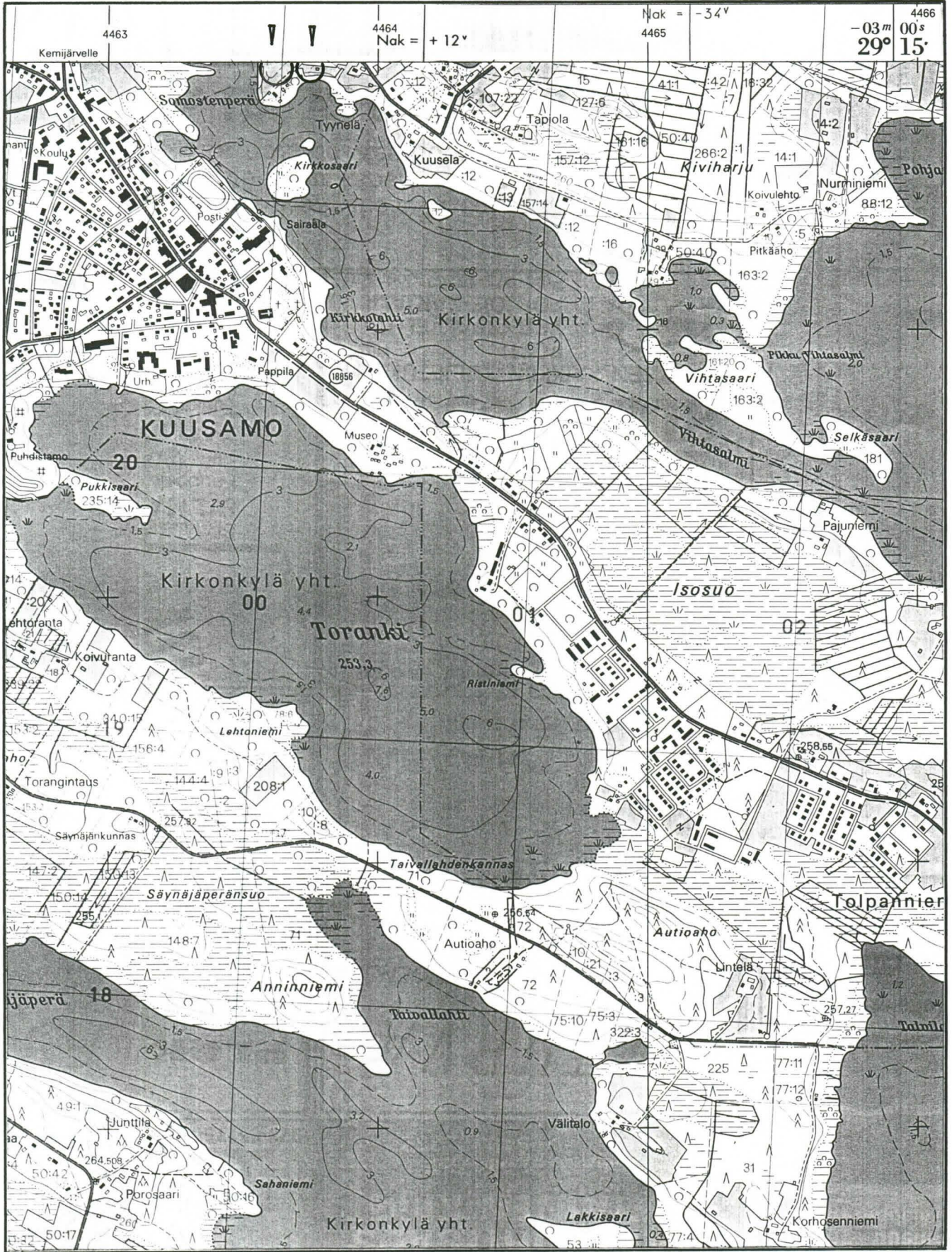
valok. S. Vanhatalo

- d.31657 Tutkimusalue, kuvattu etelästä.
- d.31658 Suunniteltu rakennuksen paikka, kuvattu eteläkaakosta.
- d.31659 Sama, kuvattu idästä.
- d.31660 Rantatörmän koekuopan "dia" (ks. yleiskartta) moniväriset maakerrokset, kuvattu pohjoisesta.
- d.31661 Eläinlääkäri Laaksosen tontti (rautak. löytöpaikka?), kuvattu lännestä.
- d.31662 Eläinlääkäri Laaksosen tontin puutarhaa (rautak. löytöpaikka?), kuvattu lännestä.
- d.31663 Sama, kuvattu lännestä.

Peruskartta 4524 01 KUUSAMO 1:20 000 p. 1984
x = 7319 88 -73 20 10, y = 463 55 - 75, z = 254 - 257

Kuusamo 7 Vänrikinniemi
S. Vanhatalo 1993

Peruskartta 4524 02 SAAPUNKI 1:20 000 p. 1984
x = 7319 88 -73 20 10, y = 463 55 - 75, z = 254 - 257

Kuusamo 7 Vänrikinniemi
S. Vanhatalo 1993

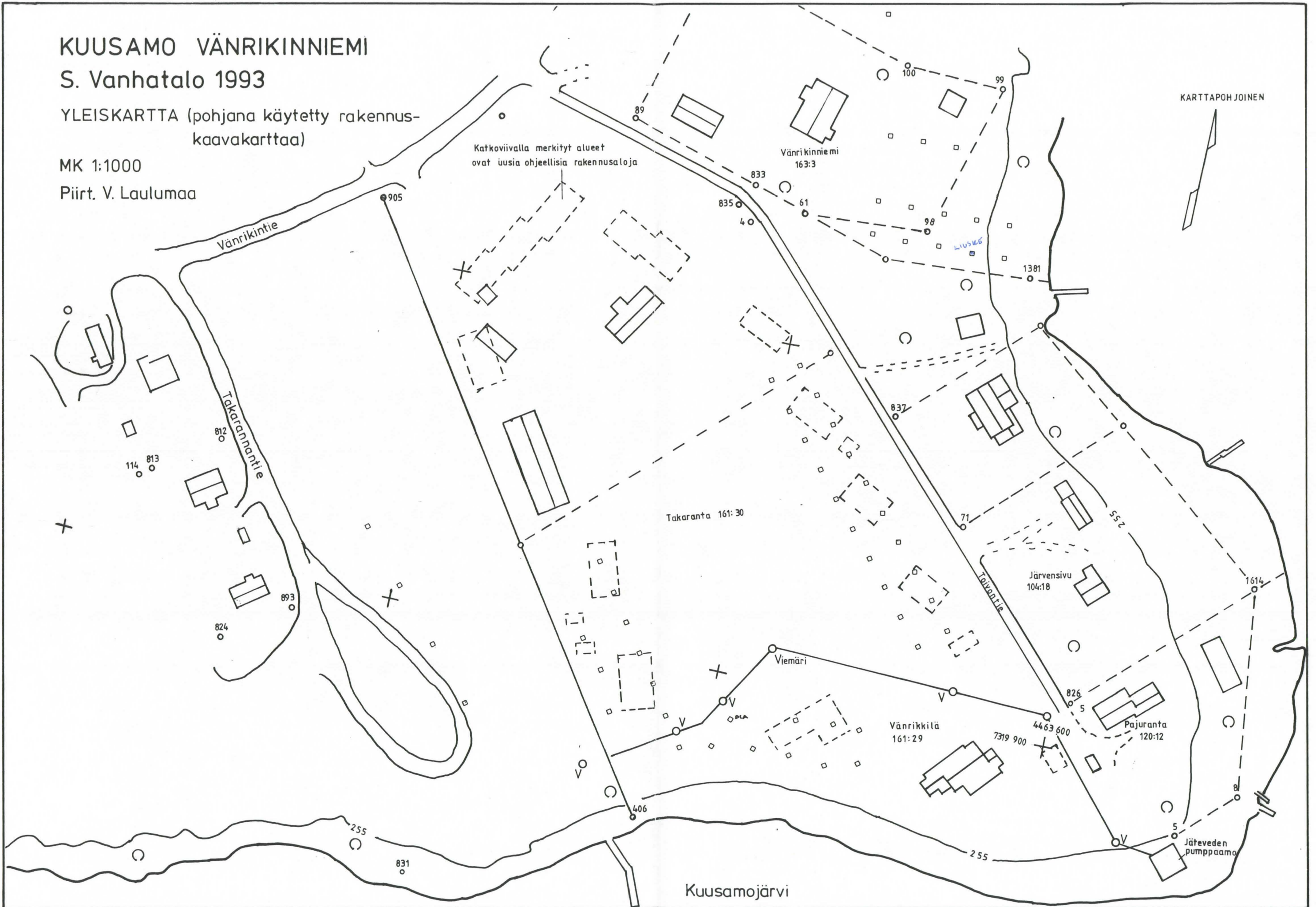
KUUSAMO VÄNRIKINNIEMI

S. Vanhatalo 1993

YLEISKARTTA (pohjana käytetty rakennus-
kaavakarttaa)

MK 1:1000

Piirt. V. Laulumaa

KUUSAMO VÄNRIKINNIEMI

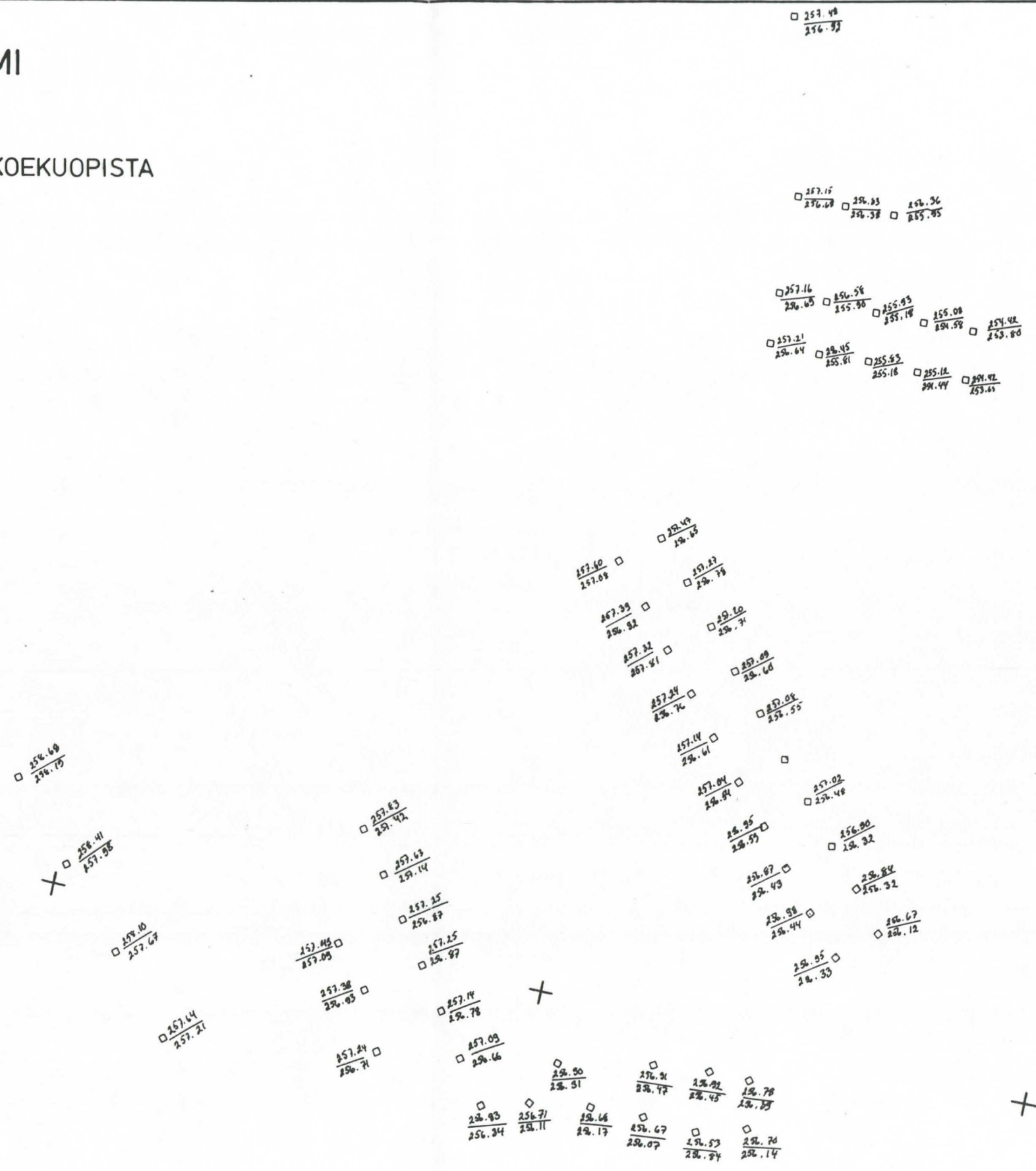
S. Vanhatalo 1993

PINTA- JA POHJAVAAITUSKARTTA KOEKUOPISTA

MK 1:1000

Piirt. V. Laulumaa

KARTTAPOHJOINEN

KUVA 1, F. 99726
TUTKIMUSALUE, KUVATTU ETELÄSTÄ.

KUVA 2, F. 99727
TUTKIMUSALUE, KUVATTU ETELÄSTÄ.

KUVA 3, F. 99728
SUUNNITELTU RAKENNUKSEN PAIKKA, KUVATTU ETELÄ-
KAAKOSTA.

KUVA 4. F. 99729
 RANTA TÖRMÄ, KUVATTU IDÄSTÄ.

KUVA 5. F. 99730
 RANTA TÖRMÄ JA TAUSTALLA VIHTARANNAN TALO, KUVAT-
 TU LÄNSILUOTEESTA.

KUVA 6. F. 99731
 TUTKIMUSALUE JA TAUSTALLA A. VIRRANLISMIEN TALO,
 KUVATTU LÄNNESSÄ.

KUVA 7. F. 99732
TUTKIMUSALUE, KUVATTU LOUNAASTA.

KUVA 8. F. 99733
OSUUSPAIKKIN TONTTI (ENT. SAHAN ALUE), KUVATTU
IDÄSTÄ.

KUVA 10. F. 99735
TUTKIMUSALUEEN ETELÄOSAA JA TAUSTALLA VIRTÄ -
RANNAN TALO, KUVATTU LUOTTESTA.

KUVA 9. F. 99734
LÄNTISIMMÄN KOGODALINJAN POH-
JOSOKKA, KUVATTU ETELÄLÖUNASTA.

KUVA 11. F. 99736
KOGODALINJA PEITETTYNÄ, KUVATTU POHJOISESTA.

KUVA 12. F. 99737
ELÄINLÄÄKÄRI LAUKKOSON TONTTI (RAUTAK. LÖYTÖ-
PAIKKA?), KUVATTU LÄNNESTÄ.

KUVA 13. F. 99738
 ELÄINLÄÄKÄRI LAAKSOSEN TONTTI (RAUTAK. LÖYTÖ-
 PAIKKA?), KUVATTU LÄNNESTÄ.

KUVA 14. F. 99739
 ELÄINLÄÄKÄRI LAAKSOSEN TONTIN PUUTARHAA (RAU-
 TAK. LÖYTÖPAIKKA?), KUVATTU LÄNNESTÄ.

KUVA 15. F. 99740
 ELÄINLÄÄKÄRI LAAKSOSEN TONTIN PUUTARHAA (RAU-
 TAK. LÖYTÖPAIKKA?), KUVATTU LÄNNESTÄ.